

آیین‌نامه رعایت و حمایت از حقوق مالکیت معنوی بین‌المللی منابع دیجیتالی دانشگاه علوم پزشکی

جیرفت

مقدمه:

امروزه به یمن رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات، از قبیل شبکه‌های بین‌المللی اطلاع‌رسانی و شبکه اجتماعی، محصول افکار، عقاید، آراء، مطالعات و هنر پدیدآورندگان با سرعت بسیاری دست‌به‌دست می‌شود. با ظهور این فناوری‌ها، دسترسی افراد به نتایج مطالعات در کوتاه‌ترین زمان و در سریع‌ترین مقیاس ممکن، فراهم شده است. در چنین جهانی، دامنه حقوق مادی و معنوی مؤلف از مرزهای محدود کشورها فراتر رفته و ابعاد جهانی یافته است. در نتیجه، حمایت از مالکیت فکری و حق مؤلف در سطح بین‌المللی ضروری می‌نماید. سهولت در استفاده از اطلاعات کتابخانه، صرفه‌جویی در وقت، کاهش فضای نگهداری منابع، تسهیل در امر پاسخ‌گویی به نیازهای اطلاعاتی کاربران و حمل و نقل سریع و به صرفه اطلاعات از جمله دلایل به وجود آمدن کتابخانه‌های دیجیتال در عصر نوین است. منابع دیجیتالی شامل اطلاعاتی است که در پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی با حجم بسیار زیاد وجود داشته و در قالب‌های چندرسانه‌ای، منابع شنیداری، ویدئو، عکس، متون نوشتاری و انواع مختلفی از مواد اطلاعاتی قابل دسترس است. توسعه و نفوذ بسیار زیاد این منابع در عرصه پژوهش‌های علمی، به ایجاد کتابخانه‌های دیجیتالی منجر شده است. دیجیتالی شدن منابع اطلاعاتی، صرف‌نظر از تمامی فوایدی که هم برای کاربران اطلاعات و هم برای کتابداران به همراه دارد، باعث به وجود آمدن سوءاستفاده از اطلاعات نیز شده است که قابل چشم‌پوشی نخواهد بود. بی‌توجهی به حقوق معنوی صاحبان آثار دیجیتالی، زیان‌های قابل ملاحظه‌ای به مؤلفان و در نهایت به جامعه وارد می‌سازد. باید اظهار داشت که حمایت از حقوق پدیدآورندگان منابع دیجیتالی، در واقع سبب رشد، توسعه و گسترش فرهنگ دیجیتالی در جامعه می‌شود. در واقع باید تعادلی بین دستیابی عمومی به اطلاعات و انگیزه‌های اقتصادی برای صاحبان و ناشران اطلاعات به وجود آید. استفاده از قانون حق مؤلف در محیط مجازی باعث می‌شود تا هم منافع حاصل از دیجیتالی کردن اطلاعات به قوت خود باقی بماند و هم ناشران و مؤلفان در این میان متضرر نشوند و حقوق مادی و معنوی این افراد محفوظ باقی بماند. با توجه به تصویب قانون حق مؤلف، باز هم شاهد عدم توجه کافی به این مسأله در بسیاری از جوامع هستیم؛ به خصوص در زمینه آثار دیجیتال، این امر بسیار مشاهده می‌شود و کنترل و حفاظت منابع دیجیتالی به مراتب بسیار مشکل‌تر از منابع چاپی است که روند این امر زیان قابل توجهی را به جوامع وارد می‌آورد و آن‌ها را از پیشرفت‌های بعد از ورود این تکنولوژی به بازار، باز خواهد داشت.

حقوق مالکیت معنوی منابع دیجیتال بین‌المللی:

در دوران دیجیتال، حقوق مالکیت معنوی حقوق بشر تحت ماده ۱ پروتکل اول کنوانسیون اروپایی حقوق بشر قرار گرفته است. دارایی فکری، یک ارزش فرهنگی مهم جهانی و دارایی اقتصادی است و کم‌رنگ شدن حقوق مالکیت معنوی تأثیر منفی بر همه مردم دنیا دارد. طبق ماده ۱۰ کنوانسیون جرایم سایبری، کشورهای عضو باید اقدامات قانونی را برای ایجاد نقض حقوق مالکیت معنوی به عنوان جرایم جنایی تحت قوانین داخلی اعمال کنند.

لازم است توجه ویژه‌ای به اپراتورهای شبکه‌های اجتماعی و سیستم عامل‌های مبتنی بر اینترنت با محتوای تولید شده توسط کاربر باشد که از محتوای غیرقانونی ارسال شده در سایت‌هایشان سود می‌برند. حقوق مالکیت معنوی باید مورد احترام قرار گیرد. نویسندگان آثار خلاق باید حق استفاده از پتانسیل اینترنت را داشته باشند. اغلب مزایای اصلی از انتشار آثار در اینترنت به چندین شرکت بزرگ اینترنتی متصل می‌شود؛ در حالی که نویسندگان، هنرمندان و سایر صاحبان حقوق دیگر درآمد خود را از دست می‌دهند.

حقوق مالکیت معنوی بین‌المللی منابع دیجیتالی دانشگاه علوم پزشکی جیرفت:

بدین منظور آیین‌نامه و ضوابط رعایت و حمایت از حقوق مالکیت معنوی بین‌المللی منابع دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی جیرفت، در راستای تحقق یکی از وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مبنی بر "فراهم نمودن زمینه حمایت از حقوق مالکیت فکری"، پایبندی به ساختارهای اجرایی لازم برای طراحی و استقرار کامل نظام حقوق مالکیت فکری در سطح ملی و همسویی آن با نظام‌های بین‌المللی، تشریح حمایت از ایجاد دارایی‌های فکری و رعایت حقوق مؤلفین توسط کاربران، به شرح ذیل می‌باشد:

اصول کلی

- این آیین‌نامه و ضوابط بر تمام افراد در دانشگاه (اعم از اعضای هیأت علمی، دانشجویان، کارشناسان و ...) و به طور کلی هر فردی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات دانشگاه (در راستای انجام فعالیت تحقیقاتی در طی زمان معینی که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نماید، حاکم می‌باشد.
- دسترسی به بخش کتابخانه دیجیتال دانشگاه از طریق سایت دانشگاه به آدرس <https://www.jmu.ac.ir/fa> لینک کتابخانه دیجیتال و به آدرس مستقیم <https://diglib.jmu.ac.ir/fa> امکان‌پذیر می‌باشد.
- امکان استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه دیجیتال دانشگاه، در محیط IP آدرس‌های دانشگاه برای تمامی کاربران از طریق نام کاربری و رمزعبور و در خارج از IP آدرس‌های دانشگاه با استفاده از سیستم VPN دانشگاه امکان‌پذیر می‌باشد. (ضمناً کانکشن VPN و راهنمای استفاده از سیستم VPN دانشگاه در سایت کتابخانه دیجیتال دانشگاه موجود می‌باشد).
- اعضای هیأت علمی، دانشجویان، پژوهشگران، کارشناسان و کارکنان دانشگاه با مراجعه به مرکز رایانه واحد آموزشی خود، نام کاربری و رمزعبور اینترنت دریافت نمایند.
- استفاده غیرمجاز از نام کاربری و رمزعبور به هر نحوی خارج از ضوابط تعیین شده از سوی مرکز رایانه و فناوری دانشگاه غیرقانونی می‌باشد.
- استفاده از منابع اطلاعاتی توسط کاربران دانشگاه به منظور دانلود مقالات و سایر منابع، فقط به شکل موردی مجاز بوده و بدیهی است از دانلود پی‌درپی منابع مطلقاً خودداری شود.
- استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه دیجیتال برای تأمین نیازهای تحقیقاتی، آموزشی کاربران دانشگاه علوم پزشکی جیرفت می‌باشد. استفاده تجاری از منابع فوق ممنوع می‌باشد.